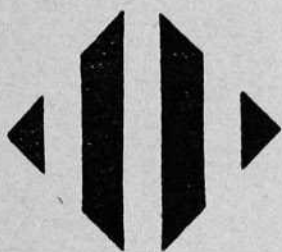

CATALANA

REVISTA SETMANAL

VOLUM II

BARCELONA
IL·LUSTRACIÓ CATALANA
1918

R. 399, 157

TAULA

	PÀGS.
ABRIL Y VIRGILI, J.	Any de bé sia. 302
ALADERN, JOSEPH	En Pau Matabous 131
» »	La fruyta de Sant Blay 244
ALBERT, JOSEPH	Disposicions als pescadors de Calella, etc. 239
ALBERT, SALVADOR	El poeta. — Discurs 97
ALCOVER, ANTONI M.	Parlament als Jochs Florals de Valencia 1
» » »	Rondalles d'Eyvissa 410
ALCOVER Y MASPONS, JOAN.	Endreces 297
ALEMANY Y BORRÀS, JOSEPH	Andorra y la llengua 231
ALSINA Y CLOS, SIMON	Lo cap de colla dels Paus 462
AMADOR	De la Llengua 23, 95, 191, 333, 359, 455
»	¿Còm s'intenta una reforma ortogràfica 121
ARMENGOL DE BADIA, AGNÈS	A Mercè Ruiz 134
BARDOLET, ANTONIA	Heroisme femení 55
BASSEGODA, BONAVENTURA.	Un dictamen mèdich del xv 189
BASSEGODA, PERE J.	Les cançons del meu molí 129
» »	La cançó dels tres galans 234
BASSEGODA, RAMON E.	Brindis de Satanàs. 369
BERGA BOADA, JOSEPH	Els vells del hostal. 61
BONJAN, CANDI.	Qui roba al comú... 135
BORRELL Y MACIÀ, EUSEBI	Fantasiant. 446
BOSCH Y BARRERA, J.	Mentres passa un zeppeli 85
BUSQUETS Y PUNSET, ANTON	A la vora del foch 364
CABOT, JOAQUIM	Parla un vano 301
CALZADA Y CARBÓ, JOSEPH.	El vianant. 110
CANALÍAS, AGNA	Dels sonets del mar 60
» »	Girona, ciutat migeval 299
» »	Convalescent. 441
CARBÓ, XAVIER.	A uns esposos 390
CARETA Y VIDAL, ANTONI	A casa l'oncle «gitano». 122

	PÀGS.
CARDÓS, MONTSERRAT	Rondalla 355
» »	Cançó 356
CARNER, ANTONI	Per que hi hà dónes que porten bigoti 117
CARRERAS Y CANDI, FRANCESCH	En Pella y Forgas 223
» » »	La epidemia gripal del 1788. 262
» » »	L'encariment dels queviu- res en 1787. 262
» » »	Apuntacions d'història ibè- rica 489, 442
» » »	Pràctica de ratllar les es- criptures dels manuals . 382
» » »	Trampes electorals del xv . 382
CASEPONCE, ESTEVE	El fadrí magench y les dues viudes 183
» »	L'aglà y la carbaça 340
CASTELLÀ, GABRIEL	La cançó de les mentides . 69
» »	Precaucions en temps de peste 331
» »	Discrepància d'uns adminis- tradors 470
CASTELLS, ISIDRO	Temporal 422
CATALÀ, JORDI	Els enamorats 156
» »	Els còmichs 344
CATALÀ, VÍCTOR	*** (3.000 metres) Novela . 17, 41, 64, 87, 115, 137, 208, 235, 256, 281, 327, 353, 376, 399, 425, 465
» »	Cavalls del port 450
CEPS, JAUME	Supersticions del Vallès . 381
» »	Els lladres de peres . . . 468
COLLELL, JAUME	Un cant montserratí d'En Maragall 198
» »	Pregaria d'un malalt . . . 292
CONSISTORI DELS JOCS FLORALS.	Cartell per 1919. 309
COROMINAS, EUSEBI	Lo contrapàs 193
COSTA Y LLOBERA, MIQUEL	Discurs als Jocs Florals de Mallorca. 147
COVES, RAMON	La velleta 345
CUNILL, S.	La creu del Pi 166
DORIA, EVELI	Idili 84
» »	¿...? 162
» »	Ideal 197
» »	La farigola. 255
» »	Per la serra 326
FARRÓ, FÈLIX	Un cant d'En Maragall . . 325
FERRÀ, MIQUEL	Scherzo. 414

	PÀGS.
FERRÉ Y GOMIS, ADELAIDA . . .	Embarboçaments . . . 43, 91
» » » . . .	Lo sarró que cantava . . . 68
» » » . . .	La guineu y'l galàpat . . . 117
» » » . . .	Lo conillet . . . 212
» » » . . .	L'arrenca-pins . . . 284
» » » . . .	Lo mal pare y la bona filla . 451
FLORÍ, EUGENI . . .	El Sant Crist de La Garriga . 21
» » . . .	Supersticions . . . 21
» » . . .	Oració a Santa Llúcia . . . 188
» » . . .	Oració per curar un tall . . 188
» » . . .	Modo de comptar els dits . . 188
» » . . .	El panellet . . . 213
» » . . .	El roch de Sant Hilari . . . 261
» » . . .	Oració . . . 429
» » . . .	Variant de l'oració de la tempesta . . . 452
FOLCH Y CAPDEVILA, RAFAEL . .	Els fills no nats . . . 370
FOLCH Y TORRES, MANEL . . .	Retaule migeval . . . 247
FREIXAS, JOAN M. . . .	Encantament . . . 138
G. Y P., C. . . .	L'abella . . . 43
» » » . . .	L'home ors . . . 91
» » » . . .	L'oració de la tempesta . . . 92
» » » . . .	«El caçador irreverent» . . . 261
» » » . . .	Lo frare y'l carboner . . . 330
» » » . . .	Fet que s'atribuïx al Rec- tor de Vallfogona . . . 330
» » » . . .	Les tres lliçons . . . 428
GALMÉS, SALVADOR . . .	La poruga . . . 77
GARCÍA LÓPEZ, FRANCESC . . .	El monstre ferit . . . 248
GAY, FRANCESC . . .	Mossèn Xavier Carbó . . . 389
GIBERT, AGUSTÍ M. . . .	Sant Bernat de Castellet . . 313
GIRBAL JAUME, EDUART . . .	Una bona sort . . . 176
» » » . . .	La suprema harmonia . . . 316
GIRONA Y LLAGOSTERA, DANIEL .	Generalitat de Catalunya. 119, 214
» » » . . .	Confiscació d'uns draps per no ésser bollats . . . 357
» » » . . .	Un incident en la festa de la Concepció. Segle xv . . . 385
GRANGER, JOSEPH . . .	Oració a la Mare de Deu de Montserrat . . . 398
GUASCH, JOAN M. . . .	*** . . . 341
GUASP, BARTOMÉU. . . .	Diada de Sant Roch . . . 15
» » . . .	A lloança de Blanquerna: . 205
» » . . .	Aleluya . . . 424
GUDIOL, JOSEPH . . .	Un menú . . . 22
» » . . .	Penitencia . . . 94
» » . . .	Fibules y agulles . . . 338

	PÀG.
GUDIOL, JOSEPH	Un saluador. 431
GUIMERÀ, ANGEL	A ^a Raquel Meller 76
» »	Les fulles seques 280
JUANOLA, MIQUEL	A Mossèn Gabriel García 186
» »	Reculliment 351
» »	Dança lluminosa 446
LAPORIA, JACINTO.	La Quima 104
» »	L'hostal dels pobres 293
LLEAL.	Teatres 167, 215, 240, 311, 335, 360, 384, 408, 456, 471
M., F.	Gent de dues cares. 128
MARAGALL, JOAN	Cant montserratí (carta). 198
MARCÉ, MARÍA DEL CARME.	Visió de gentilesa 207
MAIDEU, JOSEPH	La devoció a la Mare de Deu de Montserrat a Almeria 173
MANAUT, PERE.	Inventari de la casa d'un met- ge del segle xiv 141, 165
MASERAS ALFONS.	Impromptu 172
MASSÓ VENTÓS, JOSEPH	L'espant 155
MATHEU, FRANCESCH.	En l'àlbum d'una franceseta 82
» »	Himne de la Mercè. 146
» »	En Joseph Aladern. 243
» »	En Morató. 271
MILLÀ, LLUÍS	Barcelona - 371
MIQUEL Y PLANAS, RAMON	Jochs Florals de Beocia y de Mataró 25
» » »	Entorn dels Jochs Florals 255
MIRET Y SANS, JOAQUIM.	Balenes històriques 6
MOLINÉ Y BRASÉS, ERNEST.	Contracta per l'escriptura d'un llibre. 405
MONER, JOAQUIM	La nevada. 326
MORATÓ, JOSEPH	Falornies 272
NADAL, LLUÍS B.	El roure del termenal. 83
NADAL Y MALLOL, H.	Mediterrània. 379
NOVELLAS DE MOLINS, JAUME.	La Plana 40
OLIVAR, MARÇAL	De tardor 352
» »	*** 464
OLIVER, MIQUEL S.	Parlament en los Jochs Flo- rals del Pirinèu 49
OLLER Y RABASSA, JOAN.	Els amors de la Perruni. 391, 416
OMAR Y BARRERA, CLAUDI	Als meus 114
» » »	Notes d'un vuytcentista 423
PALOMER, JOSEPH	Una colonia romana a Arenys de Mar 184
» »	Gest del Marquès d'Aytona. 361
PELLA Y FORGAS, JOSEPH	Jaume I y'l Consell de Cent 226
» » »	La font del màs. 230

PEÑA, ANTONI M.	S'homo que volia contar ses estrelles.	86
PIQUÉ BATLLE, RICART	Fets atribuhits al Rector de Vallfogona.	164
» » »	«Qui no't conegui...»	260
» » »	L'home forçut	380
» » »	Un pillet axerit	469
PLÀ, JOAQUIM	El grumet	37
PLÀ, LLUÍS G.	Poemes del Nadal	438
PONS Y MASSAVEU, JOAN	Animes malaltes	402
PUIG, PERE M.	Micolaus y Llucies.	434
PUJADAS TRUCH, JOSEPH.	Nadal	439
RAHOLA, CARLES	Maragall	440
RAHOLA, FREDERICH	Refrans de gent de mar	33
» »	La cançó de la galbana	137
» »	Discurs als Jochs Florals de Llansà	169
» »	Epitalami	397
RAVENTÓS, JAUME.	¡Armes a terra!	241 y 277
REDACCIÓ, LA	Lo centenari de la Mercè	145
» »	L'autonomia de Catalunya	337
» »	Sobre l'autonomia	409
» »	D'autonomia	433
» »	Autonomia	457
REQUESENS, RAYMON DE.	A un Crist agonejant	186
» »	La vinya	421
RIERA Y PIQUÉ, PERE	Beata mort	54
» » »	Lletra íntima.	116
ROCA, JOSEPH M.	Intimitats egregies.	44 y 70
» » »	Epidemia de grippe: 1381	263
» » »	Cortesía y policia del Gene- ral de Catalunya.	454
ROCAMORA, MANEL	Dol canich.	158
» »	A qui toca	403
ROGER Y CROSA, MIQUEL	El mestre fals.	346
ROIG Y RAVENTÓS, JOSEPH	L'abisme	427
ROMAGUERA VALLS, GERTRUDIS	***	279
ROSER.	El llach blau	81
ROSICH, JOSEFINA	Afany de lo inconegut	234
ROURE, CONRAT	La bonaventura	249
RUYRA, JOAQUIM	La bona vetlladora.	15
» »	Les flors de la mare	109
SADERRA, JOSEPH	Melangia	138
» »	Per jugar al acuyt	238
SALA, PERE	Tasca vella	406
SALVÀ, MARÍA ANTONIA.	L'espera mística.	31
SANS, MIQUEL	En un àlbum.	307

G	SARTHOU, CARLES.	Paysatges castellonins . . .	447
G	SERRA Y ESTURÍ, MARIAN . . .	Monument del Bisbe Torras . .	217
	SERRA Y PAGÈS, ROSSEND . . .	Na Montserrat Cardús . . .	342
Jt	SERRA Y VILARÓ, J.	Epidemia de 1652	332
	SOLER Y PALET, JOSEPH	Crida contra'l jòch.	287
	» » »	Promesa de no jugar	287
L	» » »	Tractament d'una boja . . .	358
	» » »	Carreres d'homes	358
L	» » »	Robo a l'iglesia de Badalona .	430
	» » »	Els turrons de Santa Clara .	453
M	TINTORÉ Y MERCADER, LLUÍS . .	Ideal amor.	461
M	TORRES Y REYETÓ, JACINTO . . .	La Seu barcelonina	427
M	TORRES Y VILARÓ, RAMIR	En lo far de Sant Sebastià . .	76
M	TRULLOL Y PLANA, SEBASTIÀ . . .	L'indignació romàntica . . .	73
	» » »	¡Oh, Crist!	315
M	TUSQUETS, JOAN	La pau del sant rosari. . . .	298
	VALLS Y VICENS, AGUSTÍ	L'obra de Deu	103
M	VAYREDA, PERE.	D'un castell en Lladó. . . .	93
M	» » »	Supersticions de La Garrotxa .	139, 163, 187
N	VERDAGUER, PERE.	Captant d'istiu a pagès . . .	154
	VIA, LLUÍS	Fruyta madura	10
	» »	La pedra grisa	175
N	» »	Les distraccions d'En Milà. .	458
N	VILA, ANTONI	Contracte d'un soldat. . . .	430
	VILÀ, MANUEL	Visió d'istiu	63
	» »	La noya del molí	201
N	» »	A Anfitrite.	343
N	VILÀ, SIXTE.	Noteta folklòrica	21
	» »	Notes disperses	91
N	» »	A pessich pessiganya	118
N	» »	Al acuyt	118
N	» »	La conversió de Magdalena. .	308
N	» »	La capella de Sant Narcís . .	404
N	VOLTAS NOGUÉ, JOAN	Oració pel mal de coll . . .	469
C	VOX POPULI	Llibres	46, 143, 167, 334, 383, 407

CATALANA

REVISTA SETMANAL

Any I

Barcelona 25 Agost 1918

Núm. 21

JOCHS FLORALS DE BEOCIA Y DE MATARÓ

INICIATS per una Junta política de Barri y pels redactors d'un periodiquet fluctuant, han tingut lloch darrerament els Jochs Florals de Beocia.

El cartell-convocatoria ja'ns havia cridat l'atenció; emperò no més que l'atenció, sense despertar en nosaltres cap altra mena d'interès. No degué passarlos igualment a uns quants dels innombrables polsadors de lira qu'ha produhit la nostra terra aquests darrers anys, per que's tractava en el cartell de premis exclusivament en metàlich: la Flor Natural, cinchcentes pessetes; els accèssits... rès d'accèssits (¿què us heu pensat? la nostra dignitat ja no tolera'ls accèssits!); els altres premis, a rahó de cent pessetes cada un. Temes: com a temes, llibertat completa. Axò significa un estalvi de feyna per al Jurat; y avuy ja es sabut que també *times is money*.

Respecte del Jurat, fou una cosa deliciosa. El Comité local havia acordat que'l President dels Jochs Florals de Beocia fos el senyor Tal, eminent personalitat acreditada en reformes. Aquesta decisió resolía moltes coses, perquè'l senyor Tal podia també encarregar-se ell mateix de triar els seus companys de Jurat: tenia prous amichs incondicionals, d'aquella incondicionalitat atenta al benefici qu'es la més segura de totes les incondicionalitats, diguin lo que vulguin els romàntichs. Y si'l senyor Tal hagués volgut, fins hauria tingut manera de designar, entre'ls seus amichs, els autors de les poesies premiables. No'ns atreviriem a dir si axí degué ferho; emperò fou igual, per que tots els autors premiats resultaren després *casualment* ésser amichs del senyor Tal; emperò amichs a proba de tot; d'aquells que diuen: *avuy per a tu, demà per a mi*; ò, en altres termes, segons el President: «*assabentats de les descobertes dels fildlechs y animats d'un esperit de col·laboració y disciplina sense precedents dins*

la nostra literatura.» ¡Oh, miracle dels premis en metàlich y d'altres coses, també en metàlich! Per que cal no oblidar que'l senyor Tal no solament es reformador, sinó ademés una persona influent. Y'ls escriptors que s'entreguen a les doctrines del senyor Tal guanyen el dret, per aquest sol fet, a un lloch de preferència per a tota mena de Jochs.

La festa de Beocia — ja no calfa dirho, — va celebrarse sense incidents. Els de la localitat no se n'enteraren, per que aquella tarda de Festa Major hi havia una *corrida benèfica* per aficionats indígenes, y axò despertava molta més espectació que no pas la solemnitat filològico-poètica que s'havien empecada uns quants joves beocis, els matexos que feya una temporada s'havien donat a parlar el català ab x.

Lo únich, emperò, que d'aytal festa quedarà com a cosa digna de recort, fou el discurs presidencial: un veritable document històrich, en el qual apareix pintada magistralment tota una època. Dexèm la paraula al President, que parla com home que s'hi coneix:

«En l'acte d'avuy rès no m'ha semblat tan escayent com parlar de la bona tasca dels escriptors actuals, perfectament orientats y deslliurats en fi de les errors d'aquell nostre període romàntich. Sí, amichs meus! ho heu fet tots molt bé, magistralment bé; ço es, tal com jo us tinch ensenyat de ferho. No us facin, donchs, cap por els vostres enemichs, que també són els meus.

»¿Y qui són els nostres enemichs? Els més són gent habituada a les comoditats d'un català tot acostat del castellà, als quals molesta l'esforç de diferenciació a que'ls obliga la nostra deriva purificadora. Cap consideració no merexen aquests: el nostre català ha de resultar tan diferent del d'ells, que no'ls quedi altre remey qu'escriure en castellà. ¿Què vol dir axò de facilitar la conexença de la llengua catalana a aquests esperits ordinaris, que no fan de professionals de la filologia ò de la poesia com nosaltres, y's dediquen a l'industria ò al comerç? Lluny de nosaltres aquests senyors Esteves que no saben comprendre la magnitud del nostre esforç, la noblesa de la nostra deriva purificadora!

»Hi hà també gent negada y vanitosa a qui irrita l'èxit de una obra a la qual ells no han sabut col·laborar. Y no hi han sabut col·laborar per que no han comprès el nostre gran sacri-

fici en acceptar la remuneració dels nostres treballs de depuració, de diferenciació, de descastellanisació y de col·laboració retribuïda; y per que la llur vanitat es tal, qu'encara creuen meritoria la llur actitud de romàntichs, d'expontanis, de desinteressats. ¿Y qui són ells, si ni tan sols els llurs noms me venen a la memòria per cobrirlos ab el meu anatema? Són gent sense nom y sense nòmina: són ningú.

»Hi hà, encara, alguns antics escriptors que, havent ells també treballat un dia per la depuració y enriquiment del català, avuy, davant els progressos recents (els nostres progressos, ço es, els meus, els vostres progressos) no saben resignarse a veures superats per vosaltres, per mi mateix. Per que ¿qui dubta de que'ls hem superat, de que la nostra obra es infinitament superior a la d'ells? Els Verdaguer, els Maragall, els Guimerà y *tutti quanti*, ¿ahont queden, darrera nostre? La llengua catalana, gracies a nosaltres, es arribada a un grau de perfecció que a ells no'ls fou donat d'aconseguir.

»No'ns entretinguem massa a escoltar llurs clams. Cap mal no'ns poden fer llurs atachs maliciosos però ineficaços. Perque malícia es l'atrevirse a contradir, a discutir la nostra obra depuradora, professionalment y retribuïdament depuradora. Sí! la ineficacia de llurs atachs jo us l'asseguro: ¡considereu que ni tan sols han pogut obtenir una subvenció! ¿Què podran, donchs, contra nosaltres, que disposem de premis en metàl·lic y de moltes més coses, metàl·liques també?

»La unanimitat ab que'ls joves escriptors (que són vosaltres) acullen les innovacions que va sugerint (sugerintme, vull dir) l'estudi de la Llengua, ells els la retreuen com un defecte imperdonable y, cercant ferirlos, els comparen a un remat mansoy y dòcil, obehint no sé quines imposicions... Y es ben cert qu'axò no té aplicació a vosaltres, posat que tots sabèu ben bé per què ho fèu, y els grans aventatges qu'axò us representarà, y'l pervindre professional, depurat, lliure de preocupacions qu'axò us promet. Per que, com sabèu, la nostra ortografia es oficial y subvencionada, y, per tant, la millor de totes.»

Ja podem suposar, encara que no'ns ho hagués dit el Diari, que'l discurs presidencial dels Jochs Florals de Beocia degué obtenir un èxit espatarrant, sobre tot entre'ls guanyadors dels premis, que constituïen, juntament ab el Jurat, la ma-

jorja dels assistents. No n'hauria calgut d'altra entre gent tan *disciplinada*

***

Els Jochs Florals de Mataró, celebrats també fa poques setmanes, han ofert molts punts de contacte ab els de Beocia. Han estat presidits pel senyor Pompèu Fabra, que ha trobat manera en el seu Discurs, tot parlant de Filologia, de contestar a la nostra Conferència del Ateneu Barcelonès. Emperò, axò sí, ho ha fet sense dirho y sense anomenarnos tan sols, per por, sens dubte, de donarnos massa importància; per que'l senyor Fabra es dels que creuen que, per a inutilisar un home, es sufficient no parlarne. Y pot molt ben ésser que tinguin rahó'ls qu'axí pensin, per que del cas invers ne tenim plena evidència en el propi senyor Fabra, qui, cercant ferse una personalitat com a gramàtic, trobà dejorn la manera de fer parlar molt d'ell emprenentse la reforma de la nostra Llengua. Aleshores el senyor Fabra era un desconegut (científicament parlant) y conseguí cridar l'atenció del públich ab els seus atreviments ortogràfichs y lingüístichs; y com sia que més endavant, ja reconegut com a filòlech, ha volgut assegurar la seva posició extremant les reformes y tractant d'imposarles a tots els catalans, es cosa de témer que, si convé al lluhiment personal del senyor Fabra, vinguin encara noves reformes del català; l'existència del qual talment sembla no tenir ja més rahó d'ésser, que donar al senyor Fabra lloch d'exercitar les seves facultats.

Y que'l senyor Fabra no deü estar, en tot cas, gayre lluny de mantenir una semblant creencia, ve demostrat en el seu Discurs presidencial de Mataró, peça oratoria qu'hauria escaygut igualment bé als altres Jochs Florals qu'hem ressenyat abans. En efecte, també'l senyor Fabra ha parlat d'enemichs: enemichs dels autors premiats, que també ho són d'ell. *¿Y qui són els nostres enemichs?* ha demanat el senyor Fabra, al estil del altre president, el de Beocia. Senzillament: els enemichs del senyor Fabra y dels escriptors reformisants de Catalunya, són tots aquells que no han sabut veure en la reforma lingüística del senyor Fabra l'obra més perfecta que may hagi exit del seny humà.

Que'ns perdoni'l senyor Fabra: solament un concepte exageradíssim del seu propi valer, una mena d'exaltació al paro-

xisme de la seva vanitat, pot haverli suggerit una semblant idea. De no ésser axí, el senyor Fabra hauria vist que tant dret tenim nosaltres com ell a estimar la Llengua catalana; que si la forma de la nostra estimació es diversa de la d'ell y els que'l segueixen, no es axò una rahó, ni molt menys, per que se'ns declari als uns enemichs dels altres; y, en fi, que per molt segur qu'estigui'l senyor Fabra de possehir el secret de no equivocar-se may, la crítica de tot lo qu'ell faci com a filòlech y com a gramàtic ha d'ésser permesa a tothom. Lo únich que'l senyor Fabra tindria en tots temps dret a exigir es que la crítica fos exercitada d'una manera respectuosa. Y quan además fos dictada pel bon desig y per l'amor a Catalunya, el senyor Fabra hauria d'esforçar-se en trobar alguna forma d'agrahiment envers el crítich, considerant la feyna d'aquest cosa útil y beneficiosa fins per a ell mateix; y la nostra Conferencia no hauria degut, de cap manera, causarli la més petita mortificació.

Emperò'l senyor Fabra, a judicar pel seu Discurs, defuig tota mena de crítica, y prefereix entregarse a la dolça beatitut, a la suprema fruició d'una intangibilitat dogmàtica. Des de les altituts hont ha sabut colocal-se, gracies a un habilitós aprofitament del patriotisme de tots, ha degut ferse càrrech de la nostra Conferencia com aquell qui sent un botzinar molestós. Degué palparse; se trobà megalítich y incommovible; y, ab un gest digne de Júpiter, ha declarat enemichs seus l'impertinent autor de la Conferencia y tots els qui s'atreixin a ferli costat.

¡Magnífich de debò, el gest del senyor Fabra! Deu haver omplert de joya als seus amichs, que, segons la fórmula adoptada, deuen ésser també'ls seus admiradors. Per que quan s'arriba a la situació mental del senyor Fabra solament poden tenirse admiradors, y no's comprèn aleshores l'existencia de cap mena d'esperit crítich.

Mes, heusaquí lo que diu Renan a propòsit d'axò: «*L'extinction de l'esprit critique amene nécessairement le béotisme ou la frivolité*». Y aquest ha estat el càstich que li ha correspost al senyor Fabra per rahó dels seus pecats antichs, dels quals no ha sabut esmenarse ab els anys.

En efecte, l'odi a la crítica ja li ve de lluny al senyor Fabra; y'l seu beocisme igualment. Cal no més recordar aquell «no estèm per autoritats reconegudes» del temps inicial de la reforma lingüística. Aquelles autoritats reconegudes represen-

taven precisament la crítica sanitàosa y ben intencionada que podíia aleshores haver reduhit a termes útils les aptituts filològiques del senyor Fabra y fins les seves aspiracions reformadores, si es qu'alguna cosa de rahonable contenien.

Emperò ha passat al nostre filòlech exactament lo que ja prevèu la fórmula de Renan. A la manca d'instint crítich del senyor Fabra s'es afegida d'una manera inevitable aquella grosseria d'esperit que constituheix el beocisme y de la qual se ressent tota l'obra gramatical del nostre reformador. Per que, si no hagués estat axí, el senyor Fabra hauria tingut la percepció justa d'allò que com a gramàtich li estava permès y d'allò altre que no entrava en les facultats d'ell ni de cap gramàtich; hauria comprès que la Filologia, com a ciencia, té un camp propi, y que, abans de tocar rès en una Llengua viva, s'han de tenir en compte moltes altres consideracions a les que'l senyor Fabra no ha sabut donar valor; y, per últim, que quan un idioma, com passa ab el nostre, està encara anèmich y atuhit, y viu, en lo polítich y en lo social, com qui diu a precari dintre de Catalunya mateix, tota prudencia aconsella abstenir-se de trasbalsaments que poden arribar a comprometre la existencia d'aquell. ¿Què'n treuria'l senyor Fabra de vinticinch, de cent, de mil escriptors que's produhissin correctament en el català qu'ell els recomana, si darrera d'aquests no venia tot el poble de Catalunya, si no havia conseguit despertar y interessar l'ànima catalana?

Donchs, axò es lo que nosaltres preteniem, respectuosament, fer veure al senyor Fabra en la nostra Conferencia; y axò es lo qu'ell s'ha empenyat en no veure. Nosaltres no hem regatejat may les consideracions que'l senyor Fabra mereix, ni hem dexas d'associarnos a actes d'homenatge que se li han dedicat; per que may hem volgut desconèixer l'importancia dels séus treballs. Emperò, quan llealment hem cregut que calia advertirlo de que no podiem seguirlo més per hont ens duya, l'home se'ns ha redressat, en un impuls mal contingut de soperbia, y'ns ha vingut a confondre ab la seva excomunió, declarantnos enemichs de Catalunya. ¿Quin dret té'l senyor Fabra per procedir axí? ¿D'hont ha tret aquestes facultats que li permeten decidir de les amistats y de les enemistats, dels amors y dels odis entre'ls fills d'una matexa Patria?

Decididament, el Discurs dels Jochs Florals de Mataró, obra del senyor Fabra, fa molt poch honor a aquest: en ell

l'home de ciència s'ha dextat, una vegada més, sobrepujar pel sectari, fent visibles d'una manera extraordinàriament exemplar, y sense que l'autor del Discurs semblés sospitarho, les conseqüències de la seva manca d'instint crítich. Per axò aquest Discurs li ha resultat al senyor Fabra tan prodigiosament semblant al del President dels Jochs Florals de Beocia, fins al punt de confondre l'un ab l'altre com si fossin un mateix y únich Discurs.

R. MIQUEL Y PLANAS.

L'ESPERA MÍSTICA

(DE LOUIS LE CARDONNEL)

*Mon Deu, d'un llarch viatge veyàume retornar
en que dexti mon cor, d'hont l'ànima no porta
més que recança estèril d'haver tentat la mar.*

*Tombà ma embriaguesa y es ma superbia morta;
l'enuig universal cava son buyt en mi
y l'Esperança passa de llis davant ma porta.*

*Quan naix el jorn novell me sent esferehl';
la nit sent rodolar plena d'horror glaçada;
camín com entre somnis, sens veure'l meu camí.*

*¡Ah! ¿qui emportarà al cel ma pensa fadigada?
¿Qu'il front m'alegrarà d'un raig de sol llevant?
¿Qui lliurarà mon pit d'opressió callada?*

*Vindrán les Primaveres llurs flors engarlandant,
y'ls llarchs Estius ardents y les Tardors sens fulles,
mes sens corpendre l'ànima tots aniràn passant.*

*Abandonat, lligat per tot, vulles no vulles
sobre'l ribatge mort a hont som exilat,
de mi ja no veuré p'en lloch sinó despulles.*

¡Mon Deu, vullàu omplir mon no-rès, desolat!

II

*¡Jo cerch vostres camins, oh Mestrel còm m'ofega
l'angunia! jo deman a hont seré emportat
talment el sèch fullatge errant que'l vent rossega.*

*¡Ah! ¡Com m'apar terrible vostre besar sobtat!
Per possehirme bé, dins vostra gelosia
tots mos lligams antichs Vós els havèu trencat.*

*Jo, qui'm nodria un temps de lliure fantasia,
he travessat la prova com un hivern crudel;
tot s'es glaçat en mi, tot, fins la poesia.*

*¿Quin nou turment hauré? ¿Quin dur acer de gel
esquexerà demà ma vida tremolanta,
Amor, qu'axí'm volèu mudat de soca-a-rèl?*

*Vós no'm podèu voler a vostra mida santa,
Diví Befat, com may al món no ho fou ningú,
y ab tot, veyà, la gent me burla y me bescanta.*

*Ningú de mi ja's plany si m'estimà qualcú;
els sabis inquiets de coua d'ull m'esguarden:
mon cor es insultat si'l manifest tot nú.*

Y, sol, encara esper vostres decrets qui tarden.

***

*Jo vull cercar repòs en les colines santes
car he seguit llarch temps les vies dels humans;
p'en mig dels terebintes, Senyor, guià, mes plantes.*

*Cansat, el Rey David anava a pendre'ls pans
guardats al Temple, prop de l'Arca d'aliança;
Vós sòu, oh Pa vivent, menjar de forts y sans.*

*¡Oh santa embriaguesa del Cel qui ja s'atança!
Oh plors dins el secret, bullents efusions,
extasis dins la mort, ardors de benhaurança!*

*Simplicitat del cor, ¡oh do preuat dels dons!
Despullament de l'ànima, tan pobra devinguda
com l'aucellet qui canta de la pineda al fons.*

*Tremola ja en nosaltres una ala inconeguda:
l'alta Bellesa'ns crida, y ades-y-ara's veu
com llamp la Veritat terrible qui no muda.*

*¡Ah! com es penetrant, mon Deu, la vostra veu!
Abisme dolç qui atrau ma vida assedegada,
Espòs, de vostra lley esclau sempre'm tindreu.*

Tancàume, oh Deu gelós, dins vostra nit sagrada.

MARIA ANTONIA SALVÀ, trad.

REFRANS Y DITXOS DE GENT DE MAR

ESTAVA nevant; el port era curull de barcos qu'havien derribat del Golf, molt enverinat, y bufava ferma la tramontana. Darrera dels vidres, animat per l'escalf del braser, contemplava'l remolí impetuós de les bolves de neu, que'm recordaven l'escampall de flors d'atmetller, que pochs dies abans espargia follament la gropada.

Me feya costat un vell pescador, bon home de soca a arrel, coral amich que tinch sempre aprop en mes alegríes y en mes tristeses. Enrahonant sobre'l temps, va dexar caure un refran y se m'acudí aleshores aprofitar aquella estona, en que teníem qu'estar tancats a casa, per recullir alguns refrans y ditxos de la nostra terra, propis de la gent de mar.

Per natural sugestió, foren els primers els que tenien que veure quelcom ab la neu.

La neu pel Janer
s'hi assenta com un cavaller.

Es ben cert: la neu al Janer, s'encavalla en les serres y resta allí ferma com un genet experimentat y resistent.

La neu pel Febrer
fuig com un goç llebrer.

Generalment les neus de Febrer no duren; tantost blanquegen una montanya que totduna desapareixen com un goç caçayre, que tan aviat se veu com se pert de vista.

Arrèu va dir-me'l vell pescador tots aquells que fan referencia als mesos del any.

A despit del Janer
floreix l'atmetller.

Realment, en mig del fret, dels dies curts y del sol baix, la gaya flor del atmetller pareix una intrusa que crida contra les branques seques y'l color gris.

Pel Janer
s'emprenya l'oliver.

L'arbre nostre, per excelencia, la joya del mar llatí, l'oliver de fulla eterna, reb sa fecundació al cor del hivern com les ay-mades que's mariden als encontorns de Nadal.

Pel Janer
ses xarxis as galliner

Al Port de la Selva, diuen:

Pel Janer
les xarxies a joguiner.

Parlant ab el pescador, me deya qu'axò's diu per que al Janer no s'agafa un sol peix ab les armellades, y per lo tant cal desarles.

A mon entendre, també pot significar qu'al Janer més podem comptar ab les gallines qu'ab els pexos.

Pel Febrer
jornal enter.

Sabut es qu'al mes de Desembre y Janer solen suspendres les obres y'ls conreus per ésser el temps dolent y'ls dies curts. Al mes de Febrer, ja's poden treballar vuyt hores quan menys.

Sol de Març crema les dames a palau.

Durant aquest mes tan variable, de vegades crema'l sol tant ò més qu'al mes d'Agost.

Març ventós y Abril plujós
fan ésser al pagès orgullós.

Vol significar qu'asseguren la cullita y que per lo tant enriqueixen al pagès. Se correspon al refran castellà:

Marzo ventoso y Abril lluvioso
hacen un Mayo florido y hermoso.

Es molt curiós al següent refran, conegut bastant a la costa y al Empordà.

Març, marçot,
tústam el cul qu'al cap no pots.
Bril: déxamen un, déxamen
dos, déxamen tres,
un que jo'n tinch faràn quatre:
les ovelles de la vella farém pernatatre.

Axís el diuen a Cantallops. Al Port de la Selva es un xich variat:

y un que jo'n tinch són quatre,
que les ovelles de la vella vuy pernatatre.

La primera part, per mi, simbolisa'l bon temps que ve de cara, en contrast ab el mal temps que dexèm a l'esquerra. En

quant a la segona part, se diu ab els dies qu'anomenen emmanllevats, que són, l'últim de Març y'ls tres primers d'Abril. Quan algú en aquells dies exclama: «ja som al bon temps», solen els pagesos y mariners del Empordà respondre: «espèrat, qu'encara som als dies emmanllevats». Aquexos dies són els fatals mólt sovint, aquells en que l'hivern s'aprofita encara per fer llurs últimes malifetes. El refran indica, donchs, que si l'Abril ens assegura la bondat dels tres primers dies, una vegada guanyat lo darrer jorn de mes, podèm fer ja pernabatre al hivern.

Són de per tot arrèu els coneguts ditxos:

Per l'Abril
cada gota'n val mil.
Pel Maig
cada dia un raig.

Fou per mi inèdit el següent:

No hi hà mes de Maig
que'ls cavalls no tremolin a l'estable.

Aquest refran dóna a entendre qu'en plè Maig sempre hi hà algun jorn fret.

Mólt expressiu es el que's relaciona ab el mes d'Agost:

Per l'Agost
bull el mar y bull el most.

El mes d'Agost es el mes de les marinades que tenen al mar constantment remogut, y de la fermentació dels rahims; es un mes de trànsit.

Per fi rajaren els refrans metereològichs:

Lluna que porti estrella
no't flis d'ella.
Lluna dreta, mariner ajegut.

Aquest indica que la lluna dreta s'acompanya de mal temps, qu'obliga al pescador a restar a casa. Lo contrari de

Lluna ajeguda,
mariner dret.
May plou de tan bona gana
com quan plou de tramontana.

Parlant d'un home afortunat, li apliquen el següent refran:

Ab tot temps li plou.

Quan se tracta d'un home espavilat, diuen:

Es fi com un sart,

que per lo vist es un dels pexos més vius de la mar.

Dofins a fóra, peix a terra.

Ab tal ditxo, acrediten el fet de que la presencia dels dofins fa arrambar el peix a la costa. Les grans agafades d'anxova acostumen a ferse quan salten els dofins a la vora de la costa.

Aquell refran que trobà nostre amich Toda a Sardenya, en aquell indret hont se parla encara català, qu'es com segueix:

Vinya vora camí,
prat vora ribera
y dòna finestrera,
tots tres fan mala fi,

té aquí'l séu parió. Diu axís:

Vinya vora de carretera,
hort vora de ribera
y dòna finestrera,
no't 'gradin gayre.

La bona feyna té'ls séus refrans propis.

Dolent feyner,
de lluny veu venir el cavaller.

Axís s'expressa la poca afició ab que alguns treballen, dis-treientse ab tot lo que passa pel camí.

Un mal feyner
cap eyna li va bé.

No hi hà rès pitjor que les poques ganes de treballar per no avenirse ab les eynes.

Y acabaré ab un qu'es un pou d'experiencia popular:

Qui arriba primer al molí
es el primer que molt
si'l moliner vol.

FREDERICH RAHOLA.

EL GRUMET

EN Felip, el mariner sapat y fort, el de les amples espatlles y la faç bronzina, estava recolzat a la barana del bergantí, fets els ulls en les lluhissors verdoses dels fons marins.

Un vent favorable gonflava les desplegadas veles del navili, que lliscava sobre l'aygua tranquila ab un lleu y gayrebé imperceptible balanceig.

La tarda era hermosa y vagarosa; ni feyna, ni bilior de fer-la; el cervell, mig dormiscat per la lassitut estiuenca, se rabejava plàcidament en les delícies d'un dolç fantasiar. Y recordant, recordant, En Felip rememorava anys enrrera, dotze ò tretze ja; uns jorns llunyans en que, talment com un adolescent, s'havía enamorat follament d'una gentil y hermosa joveneta, en un poble mariner ahont l'etzar el portà. Romangué al poble llarga temporada, y jcoses de la joventut! d'aquells amors qu'encar al recordarlos se li esponjava'l cor, ne va néxer un fill; ell abandonà mare y criatura de primer entuvi; reconeixia que s'havía comportat com un covart; volgué més tart desfer aquell tòrt, el recort del qual l'enutjava y li donava neguit, mes foren llavors en và tots els treballs de recerca que féu; aquella joveneta ab el séu fill, avergonyits, havien desaparegut del poble; tan sols hagué esment de que's suposava si havia ella embarcat, de cambrera, en un vapor italià.

Y En Felip, al recordar novament aquells bells dies d'una joventut que per dissort veyja ja esfumada com un somni, se dolia d'aquella seva solitut actual.

«Si m'hagués casat ab aquella noya,—pensava,—me veuria ja un fill ben crescut; no hauria corregut tants temporals en mar y tindria certament la meua casa marinera y un hortet ahont treballotejar als hiverns; tindria l'amor d'una dòna y l'escalf d'una llar;... ara... ara... ¡ba, ba, Felip, fòra cabories!... Sempre que comences així, acabes gayrebé plorant...

¡Un fill! — reprenia després — deù fer molta ilusió, un fill. ¡Oh! si alguna vegada vegés el meu mes, certament que no'l conexeria... Ella, la mare, m'havía escrit, que volia de totes passades que jo m'ajuntés a ells, qu'ab un ferre cremant li havia fet una petita creu en el saplà de l'esquena, vora del coll; ¡la mala dòna! ¡el mal cor!; mes axò no ho degué pas fer; era solsament un ardit per atreurem; y jo no vaig volguerhi saber res, llavors... ¡un fill! ba, ba, Felip, ¡mira que si t'arriba a sortir com aquest dimoni de grumet que tenim a bordol ¡vàl-

guem Deul No crech qu'arrèu del món se'n trobés un altre de més dolent, més lladre y més desvergonyit...»

***

— Ola, Felip, — féu un altre mariner gegantí, les cames axamplades, una mà en una immensa butxaca dels pantalons y l'altra mà apretant el dipòsit d'una pipa, quin bocall sostenia ab sos llavis, un xich cayguts a un costat. — ¿Que passes el rosari?

— Noy, ens comencèm a fer vells y havèm de pensar en l'animesa, — féu En Felip per seguir la broma.

— Es aborrrert el bon temps.

— També aborreix el dolent; y avegades espanta.

— Tu ray!

— ¿Jo? ¿Què vols dir?

— Tu ray; mor tu, mort tothom; jo, que si la mar salada m'engoleix, dexo dona y tres criatures en terra!

— Ditzós de tu!

— No facis el plaga, Felip; dígues mellor: desgraciats de ells! —

Y'l mariner gegantí donà una forta xuclada a la pipa, que sorollà com un enrogallament: En Felip, per tota resposta, sospirà, se recolzà novament a la borda y esguardà un peix argentat que cabriolejava sota l'aygua.

***

La campana de bordo va sonar; els mariners de la tripulació s'apressaren a dirigir-se a la cuyna; allí, sobre coberta y fent rotllo, varen disposarse a despatxar, ab bona gana y bons acudits, el contingut de les cassoles. En Felip féu un xich el remolós.

— Felip, — feren els altres. — Míra que no hi arribaràs a temps, y a la taula d'En Bernat...

— Bon profit si us ho empassèu tot, — féu aquest assentantse en un clar en el cercol dels asseguts; el cuyner li passà un plat curull, qu'ell agafà amatent, si bé colcà seguidament al seu costat per asseures mellor; al tornar a agafar-lo, una rialla sorollosa exí de tots els presents.

— ¿Què teniu? — féu En Felip.

— Rès, home; mirat el plat y vés fent el distret; ja n'hi hà d'altres que no baden. —

En Felip notà que del contingut del plat ne faltava una bona porció; se girà una mica y vegé al grumet, fugint com un esquiol, rihent bojament y posantse apressadament a la boca lo qu'havía furtat del plat d'En Felip.

— Lladregot, — féu aquest, — quan t'arreglegui, te tinch de fer unes orelles més llargues que'l bergantí. —

El cuyner tragué una gerra de vi y un'altra cassola de vianda; tots se serviren de vi y curullaren altra vegada sos plats de la nova vianda; En Felip, al beure, dexà son plat, comblat, a la seva destra.

Quan dexà'l vas y volgué agafar el plat novament, aquest havia desaparegut: els altres rigueren com uns orats fins a sanglotar de riure; En Felip tornà un xich roig y no digué rès; mes dirigía sovint mirades furtives a dreta y esquerra; aquella nova entremaliadura del grumet l'havía exasperat; ja era massa lo que li feya aquell marrech; amagarli la roba, estriparli les sabates, menjàrseli'l dinar... ¡bahl ¡bahl...; axò havia d'acabar; la plantofada que li donaria... ja li faria posar esment, en l'avenir, a no molestarlo d'aquella manera. ¿Ahont s'havía vist?

Y En Felip continuava sotjant, sotjant; el grumet roncejava per els voltants no perdent may de vista'l grupu dels mariners, atent a si podia caure alguna altra cosa, y atipantse, mentrestant, ab el producte de la seva rapaceria.

En Felip, de moment, y com tocat d'un llamp, s'alçà d'una revolada y abans que'l grumet hagués temps de fugir, se'l vegé venir a sobre en una actitud menaçadora y descomposta; el braç dret del fornit mariner descrigué ràpit un gran arch cercant embranzida, y'l grumet senti, vora'l seu cap, la vibració violenta del ayre al ésser colpejat ab furia per el moviment ràpit y enèrgich del braç d'En Felip; y instinctivament, el grumet ajupí'l cap.

La plantofada qu'havía d'esclatar en el clatell ò en la galta del petit va desferse en l'ayre; mes l'embranchida y la rabia ab que fou dada havien sigut tan fortes, qu'En Felip perdé l'equilibri, s'entrebancà ab un piló de cordes, y son còs gegantí caygué estrepitosament al sòl.

S'ohí'l retruch del seu còs macís sobre la coberta del bergantí y un crit ofegat, de rabia y de dolor, que li exí de sos llavis contrets nirviosament.

El grumet fugia, mentrestant, saltant pilots de cordes, en-

filantse per les jarcies, bo y fent al ensemps agilíssimes contorsions, retorcentse de tant riure, y dirigint als altres mariners maliciosos guinyotes.

En Felip romania a terra, adolorit y retut, més moralment que per el fort traumatisme de la cayguda; al ajupir tan esquerpament el cap el grumet, per defugir la plantofada, havia vist en la seva esquena, vora del coll, una creu de tatuatge destacarse vermella, ben definida, damunt la pell colrada del pillet.

JOAQUIM PLÀ.

Girona, 1918.

LA PLANA

*La plana es ampla, extensa;
sota un cel de cobalt, la terra llença
al espay infinit, tot son perfum;
ni una boyra subtil, ni un núvol sura
y rohenta devalla de l'altura
una pluja de llum.*

*Per entre'ls camps de blat y de civada,
l'alba de fulla verda y argentada
s'adorm mig aturdida de claror;
un ventol caldejat ve de la platja
y a l'empenta amorosa de sa ratja
l'estiu arriba ab ses espigues d'or.*

*Les abelles bronzint rondinadores
pels florits tarongers, a totes hores
el polen xuclen del botó badat
y cau de la brancada que s'esquexa,
com cau del llavi la planyenta quexa,
el fruyt daurat.*

*Pel damunt de la mar, veles llatines
joguinegen, gronxant, ab les gavines,
fins que's fonen al lluny dels horitzons,
y la plana s'adorm en sa llargada,
sota un llençol de blat y de civada
roselles y llacsons.*

J. NOVELLAS DE MOLINS.

(Continuació)

Ell no havia sabut resignarse a anar tacat y emmascarat pels carrers y s'havia dut al obrador unes espadenyes y un vestit deslluhit que's posava al arribar y tovalloles, raspall, pintes, mirall y savó per repolir-se abans de canviar-se de nou, al dexar la feyna. Y era més per no empolsarse y malmetres les sabates que per evitar lo cansament per lo que, a poch d'ésser a Barcelona, havia esmersat la meytat de sos estalvis comprant una bicicleta vella: y com en Peroy quedés tot desconhortat d'anar sol y a peu, li havia dextat l'altra meytat, — a tornar un tant cada setmana, — per a que també se'n comprés una.

Y fou per aquell temps que sentí un impuls dolent.

En un aparador de camiseria vegé una corbata qu'ell endevinà original y de gran novetat. Entrà a la botiga y preguntà quant valia; contestàrenli que sis pessetes. No les tenia y estaven a mitja setmana. Sentí un bull de despit. D'aquí que cobrés, tenia la seguretat de que una persona de bon grat se'n enduria la corbata.

Tot lo dia treballà malhumorat y al vespre tornà a passar per davant de la botiga. La corbata estava allà, sola, única, com una vera perla, en mig d'infinitat de vulgaritats sens nota distintiva.

La temptació se féu, més que forta, violent. Pensà en demanar l'import a un company ò a n'En Rovira, però una mena de contrordre interior lo detingué. Passava ja per massa presumit entre'ls del seu braç y a més li repugnava tant revelar son sentir íntim com deure'rs a ningú. Seguí avall... Un encàrrech del obrador lo féu anar, l'endemà, més tart a la feyna y pujà sol: en l'aparador hi havia encar la corbata, atractentlo, xuclantlo com un encís donat. S'aturà, una cama dalt de la bicicleta, l'altra a terra. En aquell moment entrava un jove a la botiga y demanava quelcom. Un dependent anà a buscarho al aparador y com se'n entornés ab les mans plenes, dexà'l vidre un pam badant. Acte seguit sorgí, com expulsat per trampolí, de les pregoneses tèrboles del instint, l'impuls morbós; ficar la mà pel badall del vidre, agafar la corbata y fugir a tot batre pedals... Mes, abans de que aquell impuls pogués convertir-se en acció, retornava'l dependent a cercar un darrer objecte y tancava'l vidre.

En Nonat tingué, durant hores, la boca amarganta de re-

cança, no de remordiment; y més quan al passar de nou per aquell lloch vegé que la corbata ja no hi era.

Correrem dies y ell anà donant a la seva vida'l tom que li convenia. Cap gust trobava, al plegar, en rodar carrers rihent y empaytant cambreres; tampoch lo distreyen les juguesques ò discussions del Bar. Preferia passar lo temps d'altra manera. En conseqüència, demanà al encarregat y aquest recomanà la petició al principal, que li permetessen quedar-se, al plegar, una estoneta més al obrador per a fer ab tota tranquil·litat y sens esbullar l'atenció, les cosetes de compromís y les provatures a qu'era aficionat. Com per axò no demanà augment de salari y havien reparat que de les seves trafiques sempre n'exia quelcom beneficiós per la casa, lo principal hi accedí de gust. Un cop pogué donar aquella excusa, se vegé salvat: començava la seva emancipació. Cert que'ls primers dies alguns s'oferiren a ferli companyia y En Peroy volgué quedar-se de totes maneres, mes, al cap de la setmana, les distraccions de fòra y l'ansia de fugir d'aquelles parets que'ls engaviaven durant tantes hores, havien triomfat dels compliments, enrossegantsels a tots, excepció feta d'En Rovira, l'encarregat, qui, tant per no dexar la casa oberta com pel gust de vèurel treballar, se quedava allí fins qu'ell plegava. Mes, un dia tingué que sortir a mitja tarda per un enterro y, una mica recelós, pregà a n'En Nonat que tingués compte de tot, que mirés axò y allò, que dexés tal cosa axís y tal altra axàs y, finalment, que's cuydés de tancar y durli la clau a casa seva.

L'endemà ho trobà tot tan bé y tan al séu gust, que ja no tingué mirament en dexarlo sol, de primer, sempre que convenia, després, arrèu, totes les tardes: y no sols axò, sinó que compartí de bon grat ab ell totes les responsabilitats del séu càrrech, convertintlo en son substitut ò mena de sota encarregat. D'aquella hora endavat, En Novat fou lliure. No que rompés ses relacions de companyatge ab la colla; encar anava un dia qu'altre, ab los fadrins, a rodar carrers y ab fadrins y casats a *La Maravilla*, però la majoria de les vegades se quedava al obrador y un cop tothom fòra y enllestit lo que duya de cap fer, se rentava y empolaynava per a sortir. Malgrat lo presumit qu'era, tenia afició al séu ofici y al vestit blau de mecànich que'l denunciava.

(Continuà.)

FOLKLORE

L'ABELLA

(Llegenda)

VA venir un dia que Nostre Senyor cridà a tots los animals, inclús l'home, y'ls hi va dir:

— Vull concedirvos un dó; demanèu y serà cosa feta. —

Y començant pel rey de la creació, qui una cosa, qui un'altra, tots anaren demanant.

Quan tocà'l torn a l'Abella, Nostre Senyor li digué:

— ¿No't plauria tenir una casa d'or per guardar la mel que fabriques?

— Senyor, més m'estimo tenir ma estada de suro, puix si fos d'or, envejada com seria per l'home, enlloch fóra segura.

— Donchs ¿què desitges?

— Un'arma per poguer ferir l'home, sempre qu'intenti traure la mel de ma casa.

— La mel sobrera, després d'abastides tes necessitats, es del home, ton rey. ¿De què't serviria la mel sobrera? ¡Com no fóra per anarla apilant y ferse malver ab el temps! ¡Avaral! —

L'Abella, vegentse axí reptada pel Creador, no respongué.

— Mes, ja qu'us he promès que seria fet ço que demanesseu, — seguí Nostre Senyor, — sía lo que demanes. —

Al instant se vegé dotada d'un fible verinós, que des d'allavors fou membre del seu còs, sense'l qual no podia tenir vida l'Abella, castigantla Nostre Senyor, pel seu mal cor, a morir totseguit de haver ferit a un home, dextant el fible en la ferida.

Y ja podèu dir, si us pessiga una Abella, qu'es morta com tots els morts: seguíula de vista, veurèu que fa tres ò quatre capbuçons y cau exànim. Un cop morta, mirèula y veurèu qu'ha perdut el fible.

C. G. Y P.

Girona, Juny de 1918.

EMBARBOÇAMENTS

(De Rubí)

UNA vella, seca, meca, cucurixada cega y sorda, tenia dos fills sechs, mechs, cucurixats cechs y sórts; si la vella no hagués sigut seca, meca, cucurixada, cega y sorda, els fills no hagueren sigut cechs, mechs, cucurixats, cechs y sórts.

ADELAIDA FERRÉ Y GOMIS.

NOTES D'ARXIU

INTIMITATS EGREGIES

En lo nostre Arxiu Reyat s'hi troben dues lletres de les que dono tresllat perque palesen un cayre de la vida íntima d'un dels regnats del Casal d'Aragó.

L'infanteta Joana, a la qual encara alleten, trobantse de viatge lluny de la Reyna sa mare, va innovantli'l seu estat, mitjançant lo cervell y la ploma d'un familiar, home de lletres y de seny, qui s'adapta la ficció a maravella. Tant s'ha identificat En Pau ab lo seu paper, que'ls documents tenen un cayent de puerilitat y de tendresa encantadores.

Per haver de poch mort lo Rey, pretenia potser lo consueta-secretari que l'infanteta manyaga acaronant la mare axugués les llàgrimes de la viuda: d'aquella viuda qui's titolava a sí mateixa, escrivint a Benet XIII, *tristissima Regina, Regina mestissima* y quan escrivia a sos parents «trista e dolorosa Reyna»?

*Senyora molt alta e molt excellent mare e senyora mia molt cara:
Ir que fou dilluns per lo matí yo ben acompanyada de dones e donçeles cavales e escudes governador e consols e molts altres gentils homens ani hoyr missa a la reyal en una capela quey ha de sent hipolit e en la dita capela senyora es la meytat del cap del dit sant lo qual me foren besar e tochar per tota ma persona ab altres diverses reliquies e encara me foren beura o lavar de layga de sent ypolit..... per ma fé e gran devoció car fort mi trobe be pero molt pus volia saber trop a la mamela de la mia ama e mes vigaaes que ha major virtut. Apres senyora molt excellent mare e senyora mia molt cara ruy..... dimarts..... apres dinar som partida de perpinya ab tota [la] mia cort e som venguda açi al volo som me ben trobada per lo camí jats sia que aquesta mia gent man enterogada que e vist per lo camí e per ma fe nols ne se retra rayso car nom som avisada de res sino de mamar e de dormir que per ma fe com me despertí aytal era com una bela rosa. He hoya que tot hom deva que com yo fos un poch pus graneta que molt pus bela seria que la reyna massor he..... vaxmen enfelonir e mani an pau quels fas calar, car per ventura si la reyna masor ho sabia noy trobaria plaer e sertes yo noli faria volentes anux de res. Dema si plau a Deu senyora passare lo coll e hire jaure ala jonquera e non estigats ab ansia car yo port bona provisio que pasare lo dit coll sens afany ne perill ab deu ajudant. He molt alta senyora mane senyora mia molt cara sia lesperit sant en vostra ga-da escrita al volo dimarts*

*senyora
la vostra humil e bona filla
la infanteta dona Joana, de
perpinya*

Pau.

Molt alta e molt excellent senyora, mare e senyora mia molt cara:

Perquem pens que vostra senyoria y irobare plaer vos faç saber que yo ab gran plaer e agran ayre e passat vuy lo coll e som venguda açi a la junquera per gracia de deu he ych estat vuy tot dia fort alegre sino que ades de sesta agui un poch de desfici per ço com nom podia adormir entro que naldonça de Queralt tocha la harpa e ela e na pau cantaven e yo prenent y plaer vax me adormir tostemps que vuyl dormir volria que arpes e tempens e molts esturments me tochassen davant e per ço dien tota aquesta mia gent no deslunyua y los seus sembla e yo hog los fort be mas noy vull respondre. Senyora molt alta mare e senyora mia molt cara. en una lletra que vostra senyoria ha tramesa an pau e vist que vos senyora manats que les letres que vous tramet sien signades de ma ma e segelades ab mon segell e per ço senyora aquesta ve signada de la mia ma encare que als cuns dien que aytal letra faç com vos. contes del segell senyora no ho e pugut fer car no avia gens de cera nen podia aver, pero yo ne feta en lo cami del partus tro açi una pocha mas es tant moll que en tro que en bernat metge la age temprada y sab com fa afer no sen poria segelar e per ço si vostra merce sera al present men aurets per escusada. He sia molt excellent senyora mare e senyora mia molt cara lesperit sant en guarda vostra. escrita a la jonquera dimecres.....

Infanta Johana de perpinya.

(Arx. Cor. Arag., Lletres Reyals. Joan I. — Capça núm. 9).

Encara qu'aquestes lletres no porten data y si sols lo dia de la setmana en que foren escrites, no hi hà dubte que pertanyen a Dòna Johana, (ignorada per molts historiayres, entre ellis En Çurita) (1) filla de Joan I y de sa terça muller Dòna Violant de Bar. Les rahons són les següents:

Primera: per que les sotscriu *Johana de Perpinyà* per diterenciarse de l'infanta Johana, nascuda a Daroca de Dòna Matha d'Armagnac.

Segona: s'hi parla en temps present del Secretari de la Reyna En Bernat Metge.

Tercera: per que porten l'adreça «A la molt alta e molt excellent senyora mare e senyora mia molt cara la senyora reyna», y Dòna Matha d'Armagnac qui fou mare de l'infanta Johana qu'esdevingué Comtesa de Foix, no arribà a ésser Reyna per morir abans que'l Rey En Pere del Punyalet.

JOSEPH M.ª ROCA.

(1) Anal, Arag. Llibre X, fol. 414 g. primer corondell.

Continuarà.)

Llibres

NOVES Y DOCUMENTS INÈDITS SOBRE LA FAMÍLIA SENYORIAL DE CABOET Y LA QÜESTIÓ D'ANDORRA, per Joaquim Miret y Sans.

Aquesta importantíssima obra — usèm el diminutiu per les dimensions — que ha publicat En Joaquim Miret y Sans, mereix ésser comentada per ploma més entesa en història y dret internacional que la del pobre *Vox populi*, vulgar ciutadà de Barcelona sens altres estudis que'ls corrents, ni altra intel·ligència que la pròpia de qui's creu tenir el *seny natural* sencer, ço es (qu'escruiem ara) el seny no malmès per modes, *cebes*, passions, ni *conveniences*.

Però, com sia qu'en el nostre planeta'ls cansats fan la feyna y els ignorants l'opinió, *Vox populi* s'encavalcarà les ulleres de sabi al cap del nas y com si s'hagués passat la vida entre arxius y pergamins, se les haurà ab el senyor Miret y Sans, ab qui de bon començament ja declara qu'està completament d'acort.

D'acort ab les conclusions que dit senyor deduïx del seu treball, però nó ab les investigacions que ha fet sobre'ls orígens de la constitució política d'Andorra, per que d'axò *Vox populi* no'n sab res. Respecte aquest punt Mr. Baudon de Mony, En Joan de Deu Trias (si fos viu) y'l senyor Miret y Sans, ja se les hauràn ells ab ells y discutiràn si la Vall de Caboet

surt citada per primera volta en l'acta de dedicació de la Sèu de Urgell del any 819 ò més tart ò si Mr. Raudon no ha tingut notícia encara d'una donació de la vila de Sallent del any 997. Tot axò, per *Vox populi*, es massa lluny, per que segons varem convenir ab una revista noucentista, *Vox populi* es dels temps del Rector de Vallfogona, però de més endarrera, nó. ¡Y a fè que ja n'hi hà prou!

Ara bé, com diuen els homes de ciència, fetes les anteriors salvetats, *Vox populi* ja s'anima y comença a discórrer per sí mateix.

¿Què es Andorra? Andorra no es una República, ni un país neutral, ni un Estat, perque no té personalitat independent. Així ho han dit els senyors Trias y Brutails y axò mateix creu Mr. Mérignhac, catedràtic de Dret internacional de Tolosa. Andorra, no es un poble *sui juris*, es una senyoria indivisa, ab l'aggravant de que no's sab fixament qui'n posseïx la sobirania. Andorra, donchs, es una comarca *sui generis* políticament considerada. Es un misteri pel Dret internacional, que s'afanyen en conservar els propis andorrans, més garnèus que tontos. Però lo que sí's sab es qu'Andorra dóna les seves aigües a Catalunya y qu'es habitada per catalans. Axò fa que, tant per rahó ètnica com geogràfica, Andorra deuría ésser espanyola y catalana, màxim quan la sobirania que pretén exercir la Mitra d'Urgell sobre aquella vall pirenenca no apareix docu-

mentada com a tal sobirania, essent tot lo més un dret de senyoriu feudal que restà abolit ab tots els altres y que no podria ara subsistir, després del Concordat. Ab tot, subsisteix sobre Andorra, tant per la banda de França, com per el Bisbat d'Urgell, l'exercici de certs drets senyoriels, que no són tampoch atributs de sobirania, y que'ls andorrans accepten en lo que'ls afavoreix y rebutgen en lo que'ls perjudica. Axí'ls veyem, donchs, ara del costat d'Espanya, ara del costat de França, anar trampejant llur vida anòmala, constituïts políticament en una forma molt pintoresca, però qu'es un anacronisme perillós, ja que més d'una volta y per cert, d'ara fa poch, han donat lloch a conflictes que poden un jorn devenir perturbacions greus entre Espanya y França.

Es per axò que'l senyor Miret y Sans, una volta convençut de que la Mitra d'Urgell no pot sòlidament acreditar cap dret sobre Andorra, creu que s'hauria d'anar a la solució total del problema internacional que representa l'existència d'aquest poble, que segons y còm, podria devenir un segon Gibraltar dels Pirinèus. La solució que'l senyor Miret y Sans proposa es, en essència, la següent: Rectificació del Tractat dels Pirinèus en el sentit de fer Espanya donació a França de la Vall d'Aran, que ja envia les aygues a la Garone y qu'ademés se passa mig any incomunicada d'Espanya per les neus, a cambi de

que França renunciés als drets qu'exerceix a Andorra y fes cessió al Estat Espanyol de la Cerdanya francesa (hont neix el Segre) y de la Vall de Querol (hont neix el riu d'aquest nom, afluent del Segre). Tot axò a base de que Andorra conservi l'autonomia, però essent espanyola.

Quin dubte hi hà que la tesi del senyor Miret es tan justa y racional que convenç per sí mateix. Però, transportantnos a la realitat, ho creyem impracticable. No són els drets que tingui ò vulgui tenir la Mitra d'Urgell sobre Andorra, ni'l perjudici de de 400 pessetes anyals que'n dexaria de cobrar el Bisbat, el principal obstacle per la solució del problema. La dificultat més grossa està en que ni'ls andorrans, ni'ls cerdans francesos, ni'ls querolans voldrien ésser espanyols. Per ells, ferse compatriotes de *Daiç* y *Velarde*, els representaria una *captivitas diminutio maxima* que no estan segurament disposats a sofrir... Y no hi valdria, nó, que se'ls respectés una ampla autonomia, ni que la Mancomunitat de Catalunya'ls oferís ajuda ni diners... De tot axò se'n riuen. Els cerdans francesos y'ls querolans se creuen y senten tan francesos com els fills de *Poitiers* y diuen *espanyols*, en sentit respectiu, als propis cerdans de la Cerdanya espanyola. Esser català, per ells no vol dir rès, com pels andorrans, qu'abans que tot són andorrans y la veu de la raça catalana no vibra dins llurs cors.

Aquesta es la realitat, trista com sempre. Ademés, s'ha de pensar que França no estaria disposada a tantes concessions, tota vegada que'l seu criteri respecte aquest punt ja es conegut: renunciar als drets sobre Andorra a truco de la Vall d'Aran y de la població de Llívia, avuy espanyola, encara qu'està enclavada en la Cerdanya francesa.

Molt dignes d'aplauso són tant el treball com la conclusió que ne dedueix En Miret y Sans, però'l mal es antich y per lo tant molt temps deurèm trigar a veurei resolt. Y mentrestant seguirà Andorra feliça ab sos Veguers y son Consell, essent un enigma pel Dret internacional, una nota pintoresca pels turistes y un perill, més

per Espanya que per França

VOX POPULI.

Lectura Popular

Un autor poch conegut però molt aplaudit en certamens rurals y festes populars, omple'l quadern núm. 278 de la «Lectura Popular» corresponent al dijous passat: es En Vicens Andrés, home alegre per naturalesa, propens a veure la vida per son cayre còmic, que ha escrit infinitat de versos sobre assuntos vulgars trayentne tot el partit que li ha permès son ingeni. Aquestes «Humorístiques» poden fer passar una bona estona a més de quatre.

Se troba per tot arrèu a deu cèntims, com tots los altres quaderns d'aquesta colecció.

ENQUADERNACIÓ

Queda completat el primer volum de la nostra Revista, contenint cinch centes planes ab les firmes de més de cent vint dels nostres escriptors més estimats.

Voliem oferir als nostres lectors una encuadernació elegant y econòmica; però les circumstancies actuals, encarintho tot y privantnos de teles y altres materials indispensables, ens priven de fer lo que desitjavem. Axís y tot, hem lograt, a copia de sacrificis, confeccionar una bonica encuadernació ab tela inglesa y or y guardes expressess, que posèm a disposició dels nostres lectors al ínfim preu de

Ptes. 1'50.

Apart d'axò, oferim al públich aquest primer volum de la nostra Revista, encuadernat, pel preu de **4 pessetes.**

Dirigirse a aquesta Administració: Mallorca, 287-Barcelona.

Establiment gràfic: Thomas: Barcelona